

Hea valimistava noortega töötavale inimesele – kokkuvõte

1. Noortega valimistest rääkimine on teretulnud

Valimiste käsitlemine on osa **demokraatiaõppest** ja **kodanikupädevuse** arendamisest.

6. Õpitulemused juhivad tegevusi

Valimistega seotud tegevused peavad olema seostatavad konkreetsete **õpiväljunditega** (nt ühiskonnaõpetuses). Debati või arutelu korraldamisel peab toimuma eel- ja järelarutelu, mida juhivad noortega töötav isik.

2. Tagada tuleb neutraalsus

Kõiki erakondi, kandidaate ja maailmavaadeteid tuleb käsitleda **võrdselt** ja **erapooletult**.

7. Kampaaniategevus on noortele suunatud keskkonnas keelatud

Sh pastakate ja flaierite jagamine ning loosungite levitamine ja **värbamiskatsed**.

3. Tagada tuleb tasakaalustatus

Ürituse korraldaja võimaldab esineda **kõikide maailmavaadete** esindajatel. Kui mõistlikku tasakaalustatust pole võimalik tagada, tuleb kaaluda sündmuse muutmist või ära jätmist.

8. Teavitustöö peab olema informatiivne, mitte mõjutav

Lubatud on valimiste toimimise kohta **infot jagada** (nt aadressil valimised.ee), mitte kandidaate toetada.

4. Rollid peavad olema selgelt eristatud

Valimistel kandideerivad noortega töötavad inimesed ega noored ei tohi kasutada oma **ametipositsiooni** kampaania tegemiseks.

9. Asutusel on õigus kehtestada piiranguid

Noortega töötavatel inimestel on **õigus piirata** noortele suunatud keskkonda sisenemiseid, keelata keskkonnas kampaaniamaterjali jagamisi, jm, mis ohustavad poliitilist erapooletust.

5. Noori tuleb sisuliselt kaasata

Noored peaksid aruteluteemade valimises ja ürituste **sisulises ettevalmistuses** osalema.

10. Väärkäitumise korral tuleb reageerida

Teavita esmalt **asutuse juhti**. Vajadusel kirjuta Eesti Noorteühenduste Liidule, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Politsei- ja Piirivalveametile või Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

Mida võib teha?

- Selgitada, kuidas valimiste protsess toimub (sh tutvustada termineid „hääletusõigus“, „kandideerimisõigus“, „e-“ ja pabervalimised“).
- Arutada, kuidas demokraatia toimib ning milline on institutsioonide roll (nt KOV, Riigikogu, EP).
- Tutvustada võrdselt kõiki maailmavaateid ja kandidaate.
- Korraldada neutraalseid ja tasakaalustatud arutelusid, kus on võimalik osaleda kõikide maailmavaadete esindajatel.
- Kaasata noored ürituste planeerimisse ja modereerimisse.
- Kutsuda esinema poliitikuid, kui sisu toetab õpitulemuste saavutamist ja tagatud on tasakaal.
- Seada selged piirangud, nt keelata kampaania tegemine noortele suunatud keskkonnas.

Mida ei tohi teha?

- Jagada noortele kampaaniamaterjale (nt pastakad, flaiierid).
- Reklaamida ainult konkreetset erakonda, kandidaati või maailmavaadet.
- Lubada levitada valimisreklaami noortele suunatud keskkonna sotsiaalmeedias või ametlikes kanalites.
- Lubada noortel või noortega töötavatel inimestel kampaania tegemiseks oma ametipositsiooni kasutada.
- Värvata noori erakondadesse noortele suunatud keskkondades.

Rollide eristamine

- Valimistel kandideeriv noortega töötav inimene ei tohi kasutada oma ametipositsiooni kampaania tegemiseks.
- Valimistel kandideeriv noor ei tohi kasutada osaluskogu või õpilasesinduse positsiooni enese reklaamimiseks.
- Kõik noortega töötavad inimesed, kes valimistel kandideerivad, peavad sellest juhtkonda teavitama.

Teavita murest

Ebakohasest käitumisest teavitamine on oluline, et tagada noorte valikuvabadus ning valimiste käsitlemise neutraalsus. Teavitamise tagajärjel võetakse "rikkujaga" ühendust, teavitatakse teda põhimõtetest ja palutakse oma käitumist korrigeerida.

- Ebakohasest valimiskampaaniast või käitumisest tuleb esmalt teavitada asutuse juhti.
- Kui probleemile ei reageerita või rikkumine kordub, siis tuleb pöörduda asutuse pidaja poole, nt kohalik omavalitsus või Haridus- ja Teadusministeerium.
- Teavituse võib edastada Eesti Noorteühenduste Liidule (ENL) meiliaadressil enl@enl.ee. ENL tagab erapooletuse ning ei jaga teavitaja kontakte ühegi teise osapoollega.
- Õigusrikkumiste korral tuleb teavitada ka Politsei- ja Piirivalveametit.
- Reklaamiseaduse nõuete rikkumise korral võib esitada avalduse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.
- Valimistava teemalise nõu saamiseks võib ühendust võtta Eesti Noorteühenduste Liiduga.

Hea valimistava koostamisele aitas kaasa Õiguskantsleri Kantselei. Hea valimistava on kooskõlastanud Eesti Noorsootöötajate Kogu, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, Eesti Õpilasinduste Liit ja Eesti Üliõpilaskondade Liit.